הפורטח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

מה לומדים היום

יום שלישי ח' טבת תשע"ח | **דף היומי בבלי:** שבועות כח.
דף היומי בהלכה: מסעיף ה' עד תחילת סימן רפ"ד. | **לוח יומי מקוצר:** עמוד ס"ב סימן רפ"ב/רפ"ג/רפ"ד.
מוסר: פרק י"א וזהו שאמר הכתוב עד תחילת פרק י"ב.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ב משנה ב עד משנה ד 'ואל תאמר'.

עניינא דיומא - עשרה בטבת

האם מותר להתרחץ בצום

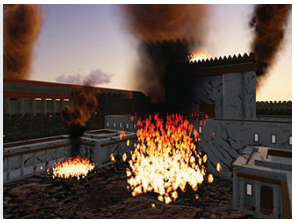

ארבעה צומות תיקנו הנביאים לישראל, והם: תשעה באב, שבעה עשר בתמוז, 'צום גדליה' ועשרה בטבת. הצומות תוקנו לתאריכים אלו מפני המאורעות הרעים שאירעו בהם, ומטרתם - לעורר לתשובה על המעשים הרעים אשר הם הגורמים למאורעות הרעים מאז ועד עתה; ולכן נוהגים לומר סליחות בתעניות, מלבד בתשעה באב שנקרא 'מועד'. ויש שכתבו שהצומות תוקנו - מקצתם או כולם - גם כאבילות על הרעות שנעשו לישראל [שו"ע תקמא, א, ומשנ"ב, וביה"ל ד"ה חייבים; ביאורים ומוספים 'דרשו', 1].

בתעניות שבעה עשר בתמוז, צום גדליה ועשרה בטבת - הצום מתחיל בעלות השחר, אולם ל'בעל נפש' ראוי להתענות משקיעת החמה של ליל הצום. כמו כן, רחיצת כל הגוף במים חמים ופעולות נוספות האסורות בתשעה באב מותרות בצומות אלו, אך בעל נפש יחמיר בהן משקיעת החמה של ליל הצום, ובנעילת נעליים אין להחמיר.

[שו"ע תקנ, ב, משנ"ב, ו, ושעה"צ ח-ט; ביאורים ומוספים 'דרשו', 20]

הדף היומי בהלכה

כיצד ינהג מי שקנה מפטיר וקראוהו בטעות ל'חמישי'?

לכתחילה אין לקרוא לעליית מפטיר למי שכבר עלה באחת מהעליות הקודמות, כדי שלא יברך ברכות התורה פעמיים שלא מתוך הכרח, וכן כדי שיתרבו העולים לתורה, ויתקיים בכך "בָּרָב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ".

אולם, אם מסיבה כלשהי אין מי שיכול לעלות למפטיר מלבד אחד מהעולים הראשונים - אזי אם טרם אמרו קדיש, לא יעלה אף אחד למפטיר, אלא העולה האחרון הוא המפטיר, ויקראו מיד את ההפטרה, ויאמרו את הקדיש לאחר ההפטרה; ואם כבר אמרו קדיש, יעלה אחד למפטיר, ועדיף שלא יהיה זה מי שעלה אחרון לפני הקדיש.

ומי שקנה עליית מפטיר, וקראוהו בטעות לעלות באחת העליות הקודמות - יש אומרים שיעלה לשתי העליות, ויש אומרים שאינו מחויב לעלות לעליה שקראוהו, כיון שמתעתד לעלות למפטיר.

[שו"ע רפב, ה, ומשנ"ב כח-כט; ביאורים ומוספים דרשו, 51-52]

הדף היומי בהלכה

לאחר מוסף התברר שדילגו פסוק בקריאת התורה - מה עושים?

אם טעה ה'בעל קורא' בקריאת פרשת השבוע בשבת, באחת מִשֶּׁבַע העליות, ודילג מילה או יותר, וכבר בֵּרַךְ העולה את הברכה שלאחר הקריאה - צריך לחזור ולקרוא את הפסוק שבו הוחסרה המילה, יחד עם שני פסוקים נוספים. ואף אם כבר התפללו תפילת מוסף - יש להוציא את הספר ולקרוא בברכה.

ואם חיסר או הוסיף אות, או שטעה בטעמים ובניקוד - אם משמעות הענין לא השתנתה על ידי הטעות, אינו צריך לחזור; ואם משמעות הענין השתנתה - צריך לחזור ולקרוא, אך אם כבר סיימו את הקריאה אין לברך שנית על קריאה זו; ויש אומרים שבחיסר או הוסיף אות צריך לחזור ולקרוא (ללא ברכה) אף אם המשמעות לא השתנתה.

ואם כבר יצאו מבית הכנסת - יש שהורה שבכל מקרה אין חובה לשוב ולקרוא.

[שו"ע רפב, ז, ומשנ"ב לה ו-לו; ביאורים ומוספים דרשו, 55-56]

הדף היומי בהלכה

מדוע לא קוראים בשבת את פסוקי קרבן המוסף?

בכל המועדים קוראים בעליית מפטיר את פסוקי קרבנות היום, מלבד בשבת. וכתבו רבותינו טעמים רבים לכך, ומהם:

א. שאין קוראים בתורה פחות משלושה פסוקים בעלייה אחת, ופסוקי מוסף של שבת הם שנים בלבד.

ב. כשקוראים במפטיר מענְיָנו של יום, אזי גם ההפטרה מענינו של יום, ואילו היו קוראים למפטיר את קרבנות השבת, היו כל ההפטרות בענין אחד.

ג. הסיבה לקריאת הקרבנות במפטיר היא, משום שקרבנות הציבור במועדים נועדו לכפרה, והשי"ת מחשיב לנו את קריאתם כהקרבתם, אבל קרבנות השבת לא נועדו לכפרה.

ד. לגבי כל המועדים, נאמר: "אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם", ופשוטו של מקרא – שצריך לקרוא בתורה בענין המועד, אבל שבת אינה נקראת מועד.

[שו"ע רפג, א, ומשנ"ב א; ביאורים ומוספים דרשו, 2]

הסיפור היומי

בא המלווה להגרא"י פינקל ואמר לו: מחרתיים ערב יום הכפורים, וראיתי שזה זמן נאה לשלם בו את כל החובות... "האמנם?", תמה ראש הישיבה, "מעולם לא שמעתי זאת..."

הרב אברהם פוקס

פעם היתה ישיבת מיר שרויה במצב קשה. ביקש ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל הלוואה גדולה מעשיר אחד, והתחייב שבהתראה של חודש מראש יסלק את החוב.

פעם, בתחילת השנה הוצרך העשיר למעות עקב עסקה טובה שהזדמנה לו, נזכר שיש לו מעות אצל ראש ישיבת מיר, אך הלא התנה עמו להודיעו חודש מראש! חשב וחשב ומצא עצה: בא לפני ראש הישיבה ואמר לו: "מחרתיים יחול ערב יום הכפורים, וראיתי שיום זה הוא זמן נאה לשלם בו את כל החובות"...

"האמנם?" - תמה ראש הישיבה, "מעולם לא שמעתי זאת, הייתי מעוניין לראות את המקור".

נבוך המלווה, וראש הישיבה המשיך ואמר: "מכל מקום, הרי זה עסקי ולא עסקך".

נבוך המלווה, שלא הבין את דבריו. חייך רבי אליעזר יהודה והסביר: התורה מצווה מצוות שונות על אנשים שונים, כמה נפלא אילו כל אחד היה מקיים את מצוותיו שלו. הצרה היא שרוב האנשים שומרים על מצוותיהם של אנשים אחרים...

"הנה, אחי יוסף ביקשו את סליחתו ואמרו לו: "אנא שא נא לפשע אחיך כי רעה גמלוך". ואילו יוסף עונה להם: "אתם חשבתם עלי רעה והאלוקים חשבה לטובה", וכך התפייסו. נתאר לעצמנו אילו היו מחליפים את התפקידים - יוסף היה מזכיר להם שגמלוהו רעה והם היו משיבים לו שבזכותם נהיה למשנה למלך, איזו איבה ומשטמה היתה מתלקחת!

"הוא אשר אמרתי", סיכם ראש הישיבה, "למלווה יש את מצוות ההלואה וללווה את המצוה להחזירה במועד. כשכל אחד עסוק במצוותיו העולם נפלא, אך כשהמצב הפוך, הרי זה מסלול של התנגשות כעס וטרוניה".

(מעיין השבוע)

פניני הפרשה

"זה דבר שלא ידעו וכעת מותר לספר": שמרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל שלח לי שליח שרוצה שיהיה לו זכות בישיבה, ורוצה לתת לי את הלחם בישיבה. ביקש שיַקנו לו את הלחם, ורוצה לשלם מראש.

הגאון רבי זאב ברלין שליט"א חתנו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל וראש ישיבת 'גאון יעקב' על השותפות הסודית של מרן זצוק"ל

"בישיבת 'גאון יעקב', מיום קומה ועד היום לא נהנים מתקציבים ממשלתיים, כשהדבר היה על דעתו של מו"ח ראש הישיבה זצוק"ל.

"בהקמת הישיבה אמר מו"ח זצוק"ל באחת משיחותיו: 'למה למנורה צריך שמן כתית ולמנחות לא צריך שמן כתית, כי מנורה מרמזת לתורה ומנחות מרמז על פרנסה; כנגד פרנסה אפשר גם כתית, לא זך; אבל מנורה, להחזיק את התורה, צריך להיות טהור בלי שום תערובת'.

"כמה שמח ראש הישיבה זצוק"ל שהישיבה טהורה בלי לקחת כסף מהמדינה. גם מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל שלח לי הרבה פעמים עם שלושה שליחים כסף בנפרד, כדי שאחד לא ידע מהשני, עד התקופה האחרונה שהחזיק כספי צדקה, ותמך מאוד בישיבה, כשהוא שמח שיש ישיבה ליטאית אחת שלא נזקקת לכספי המדינה. מרן הרב שך זצוק"ל אמר לי כי כל ההיתר לקחת מהממשלה הוא בדיעבד, שראשי הישיבות אומרים שלא יוכלו להחזיק מעמד.

"זה דבר שלא ידעו וכעת מותר לספר" - אומר הגאון רבי זאב שליט"א - "שהוא שלח לי שליח שרוצה שיהיה לו זכות בישיבה, ורוצה לתת לי את הלחם בישיבה. ביקש שיַקנו לו את הלחם, ורוצה לשלם מראש. ועד התקופה האחרונה, כל חודש, הממונה על המעשה בישיבה היה מקנה את הלחם על השם של מי 'שכתוב אצלי בפנקס', ואף אחד לא ידע במי מדובר. ככה מדי חודש בחודשו. וזה היה עד לאחרונה ממש"...

מוסף שבת קודש יתד נאמן

קנין חכמה – פרקי אבות

מושיט האדמו"ר מסקולען לבנו של ה'מקור ברוך' שלוש מצות, אך לתדהמתו מזדקף הצעיר ואומר: "כה ציוה עלי אבא - אל תזוז מהמקום עד שיהיו בידך שש מצות, לא פחות"

וכל העמלים עם הצבור יהיו עמלים עמהם לשם שמים (אבות ב ב)

הדבר היה אחרי המלחמה, כשהרבי בעל 'מקור ברוך' מסערט ויז'ניץ זי"ע התגורר באופן זמני בטשרנוביץ.

בעיר זו פעל גדולות ונצורות בעניני הצלה וחיזוק היהדות האדמו"ר מסקולען, רבי אליעזר זוסיא פורטוגאל זצ"ל. כשקרבו ימי חג הפסח אירגן האדמו"ר אפיית מצות כשרות וחילק אותן לכל דכפין, אך בגלל המחסור והביקוש הרב נאלץ להכריז שכל אחד יקבל ג' מצות בלבד.

והנה שולח אליו ה'מקור ברוך', ידידו משכבר הימים, את בנו – לימים הגה"צ בעל 'ברכת משה' ראש ישיבת סערט ויזניץ זצ"ל, לקחת מצות. האדמו"ר מסקולען מושיט לידו ג' מצות, בצמצום כמו שהוא נותן לכולם, אך לתדהמתו מזדקף הצעיר ופונה אליו באמירה: "כה ציוה עלי אבא, אל תזוז מן המקום עד שיהיו בידך שש מצות ולא פחות".

הדבר היה לפלא בעיני האדמו"ר מסקולען, הוא לא הסכין מעולם לשמוע מה'מקור ברוך' דיבורים בסגנון כזה. גם המחסור במצות מדבר בעדו, ואיך יתן לו ולא ישאיר בעד אחרים? אולם בן הרבי התעקש. הוא הודיע לאדמו"ר מסקולען בצורה נחרצת שפקודת אביו תשמור רוחו והוא לא יזוז מכאן עד שיקבל שש מצות במקום שלוש. התלבט האדמו"ר הרבה. הוא שיער שג' המצות השניות נועדו לליל הסדר השני. אך לבסוף סבר וקיבל את הדרישה, אם כי בלב כבד.

ויהי בערוב היום, שעה קלה לפני התקדש החג, חזר ובא בנו של ה'מקור ברוך' אצל האדמו"ר מסקולען והשיב לידו ג' מצות כשהוא אומר – "אבא שלח עבורכם"...

התברר שה'מקור ברוך' בחכמתו צפה מראש כי האדמו"ר מסקולען במסירות נפשו יחלק את כל המצות שברשותו לזכות את הרבים, ולא ידאג כלל להשאיר גם עבור עצמו. ולכן פעל בתחבולה שישארו בעדו ג' מצות לליל הסדר, ועכשיו המציא אותן לידו.

(ע"פ ספר 'זכרונם לברכה' מתוך: 'ברכת משה', חיפה תשס"ג)

החפצים בחיים – חפץ חיים יומי

החפץ חיים מראה לנו כיצד היצר מטעה בני אדם, ומביאם לחשוד בחבריהם, בזמן שגם מצד ההיגיון ניתן לדונם לכף זכות, וכך גם להביאם לאיסורים נוספים כשנאה, נקימה ונטירה ומלשינות

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

בהלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד היומי ב'חפץ חיים' (הלכות רכילות כלל ו סעיפים ג-ד) עוסק ה'חפץ חיים' באיסור לחשוד באדם מישראל ולהחזיקו כרשע כל זמן שלא נודע הדבר בבירור, וכותב כי על כך נאמר 'בצדק תשפוט עמיתך'.

הדוגמה שמביא לכך ה'חפץ חיים' היא - "כגון שמחזיק ה'ארענדע' [-חכירה] משר, וסילק אותו השר, ולא נודע לו אם אחד הלשין עליו או שהשר מצד עצמו העבירו, וכיוצא בזה, אסור לו לחשוד לאחד מישראל...". וכיון שנקט ה'חפץ חיים' בדוגמה זו, שכנראה הייתה שכיחה באותם ימים, חפץ גם להראות בבירור כיצד היצר מטעה בזה בני אדם, ומביאם לחשוד בחבריהם, בזמן שגם מצד ההיגיון ניתן לדונם לכף זכות, וכך גם להביאם לאיסורים נוספים כשנאה, נקימה ונטירה ומלשינות. ומוסיף כותב: "ואצייר בזה שני ציורים קטנים, מה שמצוי בעוונותינו הרבים, אולי יתן ה' ברחמיו שיועיל מעט על ידי שנגלה את תרמית היצר, ומזה יקיש המשכיל לכל כיוצא בזה".

הציור הראשון שהוא מביא הינו "בעניין השר הנ"ל וכיוצא בזה בנכרים המעלילים עליו", שלעתים כאשר שואל אותם היהודי מדוע הם עושים לו כך וכך ויורדים לחייו, הם חפצים להסיר את האשמה מעליהם ומגלגלים אותה על יהודי אחר, ואומרים לו: "לא עלינו תלונותיך, פלוני היהודי הלשין עליך"... ומיודענו ממהר להאמין לדבריהם של גויים אלו, ואינו נעצר לחשוב על האפשרות שמא הם משקרים מחמת נגיעתם בדבר.

הציור השני הוא בגוי שקבע עם יהודי מסוים לקנות אצלו סחורה, וכבר סיכם עמו את המקח, ואף הניח אצלו את כליו כדי שימלא בהם את הסחורה – אולם לאחר מכן, בלי לגלות ליהודי, הולך הגוי ומבקש 'הצעת מחיר' מסוחרים יהודיים נוספים. הוא אינו מספר להם כי כבר סיכם על העסקה עם סוחר פלוני, ולכן לפי תומם הם נוקבים באוזניו במחיר. והיה אם המחיר שהם מציעים נמוך ומשתלם יותר – חוזר הגוי לסוחר הראשון, וללא כל היסוס נוטל ממנו את כליו ומבטל את המקח.

ואז שואל הסוחר המופתע את הלקוח הגוי – מדוע אתה עושה כך? והגוי, שאינו חפץ לגלות כי ביקש 'הצעות מחיר' נוספות לאחר סגירת העסקה – אינו מהסס להטיל את האשמה על אותם סוחרים: "פלוני המוכר סחורה פגעני ואמר לי: 'למה אין אתה רוצה לקנות ממני סחורה? הלא אצלי הסחורה הרבה יותר טוב משל פלוני, וגם המקח אוזיל ממנו'...", ושוב, מיודענו הסוחר ממהר לקבל את הדברים כאמת גמורה, בזמן שהיה עליו להחזיק את הגוי כשקרן, ולדון את חברו הסוחר היהודי לכף זכות שלא ידע שהגוי כבר גמר אתו את המקח.

וכלשונו של החפץ חיים – "ומזה יקיש המשכיל לכל כיוצא בזה", נוכל אף אנו להקיש משתי דוגמאות אלו למציאות החיים שלנו, ולהפנים עד כמה החובה לדון לכף זכות אינה רק 'חובה' וגזירת הכתוב, אלא במקרים רבים היא גם פענוח נכון ומדויק יותר של ההתרחשויות...

פניני הפרשה

מצבה הכספי של הישיבה היה קשה מאוד, וביום שישי אחד ניגש טבח הישיבה אל הרב שניידר ואמר לו שאין לו מה לבשל לשבת

זְבוּלֻן לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכֹּן (בראשית מט יג)

"שהיה זבולון עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבט יששכר" (רש"י)

סיפר הגאון רבי שלום מאיר יונגרמן זצ"ל על הרב שמחה בנימין במברגר זצ"ל (ממקימי ומחזיקי מוסדות התורה בזכרון יעקב וממיסדי הכולל בגייטסהעד):

לאחר מלחמת העולם השניה כאשר הישיבה של הרב שניידר זצ"ל היתה הישיבה היחידה באנגליה שבה התרכזו הרבה מפליטי המלחמה, מצבה הכספי של הישיבה היה קשה מאוד, וביום שישי אחד ניגש הטבח של הישיבה אל הרב שניידר ואמר לו כי הגיעו מים עד נפש ופשוט אין לו מה לבשל לשבת.

הרב שניידר היה באמצע שיעור בחובת הלבבות בשער הביטחון עם תלמידי הישיבה, והוא השיב לטבח כי יחכה עד גמר השיעור ואח"כ יטכסו עצה ביחידות. והנה לפני סיום השיעור מסר הדוור את דברי הדואר ובהם מעטפה גדולה. כאשר פתחו את המעטפה נדהמו כולם לראות כי היא מלאה בכסף מזומן שהיה סכום עצום באותם ימים.

לכסף היתה מצורפת מעטפה בעילום שם, בה היה כתוב כי השולח הוא יהודי המשתוקק כל ימיו לקיים מה שדרשו חז"ל "בכל מאודך" – "בכל ממונך", ועל כן מכר את כל רכושו מלבד מזון לשבועיים שהשאיר לעצמו ולבני משפחתו, ושלח את כל הכסף לישיבה להחזקת לומדי תורה.

הוא הוסיף וכתב בפתק כי הוא מודה להקב"ה שזכה לפחות פעם אחד בחייו לטעם מן הטעם של קיום המצוה "בכל מאודך".

לאחר כמה שבועות נתברר באקראי כי אותה מעטפה עם הכסף והפתקה נשלחה מהרב שמחה בנימין במברגר.

(גליון 'איש לרעהו', מתוך 'ממגד שמים')

המוסר היומי

"וישמח הרב מאוד, ויבקש מבעל הבית להביא לכבוד האברך האורח יין טוב ושאר מיני מגדים. וישאלהו בעל הבית - הלא הדרך שצעיר מכבד הזקֵן, ופה הוא להיפך?"

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

כתוב: הֲבֵן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שַׁעֲשֻׁעִים כִּי מִדֵּי דַבְּרִי בּוֹ זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד עַל כֵּן הָמוּ מֵעַי לוֹ רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נְאֻם ה'. והנה תיבת 'אם' אין לה ביאור, ונסביר קצת בדרך דמיון:

רב אחד מגדולי ישראל היה לו תלמיד טוב, ולמד עמו איזה שנים עד שעשהו למופלג בתורה, ואחר כך נסע מאתו לעיר אחרת, ולמד שם איזה שנים עד שנעשה בקי בכל הש"ס כאחד הגדולים. ויהי אחר איזה שנים, פגעו זה בזה בדרך באיזו אכסניה, וישמח הרב מאוד ויבקש מבעל הבית להביא לכבוד האברך האורח יין טוב ושאר מיני מגדים. וישאלהו הבעל הבית - הלא הדרך שצעיר מכבד הזקֵן, ופה הוא להיפך? ויענהו הרב - זה הצעיר הוא תלמידי, ויסוד לימודו הוא ממני, ואני עשיתיו לאיש, ועל כן שמחתי גדולה מאוד ואזכרנו כל ימי חיי.

והנה כן הדבר בענייננו: בעת שהאדם לומד התורה, הקב"ה הוא רבו, שמסייעו להבין את התורה, ולכן אנו אומרים בברכת התורה - המלמד תורה לעמו ישראל. ויותר מזה, שהדיבורים גופא שהאדם מדבר בתורה, הקב"ה אומר אז גם כן אותם דיבורים למעלה. וזהו שאמר הכתוב – הבן יקיר לי אפרים, אבל מתי? אם ילד שעשועים! דהיינו שהוא בן תורה, שנקראת שעשועים.

ושמא תשאל: הלא כל המצוות חביבות בעיני השי"ת, ולמה דווקא כשהוא בן תורה? לזה משיב הכתוב – כי מדי דברי בו, דהיינו מאז שהאדם למד בתורת ה', ואז כביכול השי"ת גם כן למד זה המאמר גופא, נעשה חביב אצלי מאוד כי הוא תלמידי, ועל כן זכור אזכרנו עוד, על כן המו מעי לו, רחם ארחמנו נאום ה', והיינו שיזכרנו וירחמנו לנצח בכל הדברים שיצטרך".

[חומת הדת, פרק יא]

פרשת השבוע

מעשה בנדיב שתרם מכספו לישיבת סלבודקה, וכדי להוקירו הזמינוהו לארוחת צהרים חגיגית אחרי שיעורו של רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל. החליט הנדיב שאם הוא כבר בא, יקדים וישמע את השיעור

מאוצרו של רבי שלמה לוינשטיין שליט"א על נדיבים, תורמים ו'זבולון'

זְבוּלֻן לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכֹּן (בראשית מ"ט, י"ג)

הברון רוטשילד הראשון היה יהודי חרדי שהתגורר בפרנקפורט, בבית גדול ומרווח. מדי פעם היה מארח בביתו רבנים, ובסוף ימי האירוח ערך להם סיור בכל הבית וביקש שיאמרו לו מה עליו לתקן, האם יש בביתו איזה דבר שלא על פי ההלכה.

בהזדמנות אחת התארח בביתו אחד מגדולי ישראל, וגם לו נערך הסיור בבית. כשנשאל בסוף מה הן הערותיו, נענה ואמר לבעל הבית: "הכל נגד התורה!"...

"הכיצד?!", תמה הברון, והרב הסביר: "כתוב בתורה "וישמן ישורון ויבעט", ואצלך לא רואים זאת. "וישמן ישורון", רואים. אבל אינך בועט..."

להושיבי עם נדיבים

במעלתם הגדולה של מחזיקי התורה אמרו חז"ל (אוצר המדרשים, עמוד 235): "'זבולון לחוף ימים ישכן', שיהא תגר ויורד בספינה ומביא סחורה ונותן לתוך פיו של ישששכר שהיה עוסק בתורה. וכן משה רבינו אמר: 'שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך' (דברים לג, יח), ולפיכך אמר שלמה בחכמתו (קהלת ז, יב): 'כי בצל החכמה בצל הכסף'".

מהפסוק "בצל החכמה בצל הכסף" למדנו, כי המקום המוצלח ביותר להשקיע בו, הוא להיות מחזיק תורה של תלמיד חכם היושב והוגה בתורה' ועל ידי זה יזכה ל"בצל החכמה בצל הכסף" – הקדוש ברוך הוא ילמד אותו את כל התורה של ה'יששכר' שלו!

מעשה בנדיב שתרם מכספו להחזקת תורה בישיבת סלבודקה, וכדי להוקירו הזמינוהו לארוחת צהרים חגיגית אחרי שיעורו של רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל. נדיב זה החליט שאם הוא כבר בא, יקדים וישמע את השיעור. והנה פותח רבי יחזקאל בדברי הגמרא, וכיד ה' הטובה עליו מסביר את שיטות הראשונים בסוגיא, ואז ציטט את הרמב"ם, שדעתו בסוגיא שונה והקשה שהרמב"ם לכאורה סותר את עצמו וכו' וכו'.

הבחורים מתענגים על כל מילה, ומיודענו הגביר, שכמובן לא מונח בסוגיא ולא יודע ולא מבין מה רוצים מהרמב"ם, הרי הוא היה יהודי טוב... ומדוע אומר הרב שהרמב"ם סותר את עצמו?...

הנדיב הרגיש מחנק, ושאל את הבחור היושב לידו: "מתי הרב יסיים?" ענה לו הבחור בתנועת יד שאומרת: "עוד הרבה זמן..." הנדיב שחרר מעט את קשר העניבה, פתח את החפתים, קיפל שרוולים, ולא ידע מה לעשות עם עצמו מרוב שעמום. בסופו של דבר הסתיים השיעור, אז התרומם ממקומו בשמחה והתכונן לסעודת הצהרים שתערך בצוותא עם הגאון רבי יחזקאל אברמסקי.

נו... מה מבטיחים לתומך תורה שכזה? שבעולם הבא יישב ליד הגאון רבי יחזקאל אברמסקי?... מה הוא יעשה שם?... שם הרב לא יסיים את השיעור אף פעם... איזה מין גן עדן זה? על כורחך צריכים אנו לומר, ש"בצל החכמה בצל הכסף" הכוונה שהקדוש ברוך הוא ילמד את אותו 'זבולון' – מחזיק תורה, את כל התורה של ה'יששכר' – התלמיד חכם אותו הוא החזיק בימי חייו!

ומעשה היה עם אדוננו רבי חיים מוולוז'ין, אבי הישיבות, שאחד מתומכי ישיבתו נפטר, ולפני מותו ביקש מרבי חיים שילמד משניות לעילוי נשמתו. רבי חיים קיים את הבטחתו ולמד משניות, עם כל העומק הטמון בהן, הפלפולים, הקושיות והתרוצים, עד שהגיע למשנה אחת שבה נתקל בקושיה שלא ידע תירוץ עליה. והנה נפלה עליו תרדמה ובחלומו הוא רואה את אותו "זבולון", שבא והסביר לו את המשנה המוקשית.

כשהתעורר רבי חיים משנתו אמר למקורבו: "ידעתי שמלמדים ל'זבולון' את התורה, אבל לא ידעתי שכל כך מהר"...

(מתוך 'ומתוק כאור' – הגדה של פסח)